

6. Машкіна Л. А. Підготовка слухачів магістратури до викладацької діяльності в процесі практики / Л. А. Машкіна // Шості педагогічні читання пам'яті М. М. Дарманського: професійна підготовка кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. – Хмельницький : ХГПА, 2011. – С. 90–91.

7. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

8. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Державна цільової соціальної програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року” № 629 від 13 квітня 2011 року [Електронний ресурс] // Міністерство освіти та науки, молоді та спорту України. – Київ. – 2011. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/osvita/doshkilna-ta-zagalna-serednya/doshkilna-osvita/148-diyalnist/osvita/doshkilna-ta-zagalna-serednya/doshkilna-osvita/6083>.

9. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку „Впевнений старт” (для дітей 5-річного віку) [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – Київ. – 2010. – Режим доступу : http://www.upk.org.ua/load/zakonodatelnyeakty/programa_rozvitku_ditej_starshogo_doshkilnogo_viku.

10. Quality Teaching. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.deewr.gov.au/Schooling/QualityTeaching/professionalexperience/Pages/>.

Анотація

Л.Н.Глушок

Особенности практической подготовки специалистов дошкольного образования в Украине

В статье поднимается проблема практической подготовки специалистов дошкольного образования, в частности подготовки воспитателей детей дошкольного возраста с дополнительной специализацией „Учитель английского языка в дошкольных учебных заведениях и в начальных классах” (организационно-методические начала, главные задания и руководство практической подготовкой). Выясняется важность внеклассной работы практикантов по английскому языку.

Ключевые слова: *специалист дошкольного образования, реформирование дошкольного образования, учебная практика, производственная (педагогическая) практика с дополнительной специализацией.*

Summary

L.M.Glushok

Peculiarities of Practical Training of Childcare Workers at the Institutions of Higher Education in Ukraine

The article deals with the problems of the childcare workers practical training and educators of the children of preschool age with additional specialization „Teacher of English in the kindergartens and primary schools” in particular (organizational and methodological bases, main tasks and guidance of the practical training). The significance of out-of-school activities is covered in the article.

Key words: *childcare workers, preschool education reforming, educational practice, teaching practice with additional specialization.*

Дата надходження статті: „27” лютого 2012 р.

УДК 378.147

Р.М.ГОРБАТЮК,
доктор педагогічних наук
(м.Тернопіль)

Підготовка майбутніх інженерів-педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій

У статті обґрунтовано підготовку майбутніх інженерів-педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій. Розроблено модель для корекції робочих програм загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін, різних форм навчальної діяльності з урахуванням професійної спрямованості фахівців. Визначено дидактичні умови підготовки студентів до використання ІКТ у професійній діяльності.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, інженер-педагог, інформатизація, освіта, навчання, модель, дидактичні умови.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Інформатизація і комп'ютеризація освіти передбачає й каталізує загальні процеси розвитку суспільства і освіти. При цьому суттєвих специфічних рис набувають основні складові освітніх систем: зміст освіти, методи, засоби і технології навчання (інформаційні, матеріально-технічні, енергетичні). Суттєвих змін потребують і набувають системи управління, а також законодавче, нормативно-правове забезпечення процесу інформатизації освіти [1, с.94].

Нормативно-правова база інформатизації освіти, яку складають закони України „Про освіту”, „Про національну програму інформатизації”, „Про Концепцію національної програми інформатизації України”, є визначальною в реформуванні вітчизняної освіти.

Згідно з „Національною доктриною розвитку освіти України” система освіти повинна забезпечувати підготовку кваліфікованих фахівців, здатних до творчої праці, професійного розвитку, мобільності в освоєнні і впровадженні новітніх наукомістких та інформаційних технологій (ІТ) [2]. Тому для повноцінного розвитку вітчизняних ВНЗ, їх інтеграції у світове наукове співтовариство, потрібно комплексно вирішувати проблему інформатизації освітньої галузі, враховуючи множинність напрямів використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [3].

Аналіз досліджень і публікацій... Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених. Чимало наукових досліджень присвячено шляхам застосування ІКТ у професійній освіті, дистанційному навчанні, дослідженню впливу інформаційних технологій на формування професійної компетентності студентів. Питаннями професійної підготовки майбутніх фахівців у досліджуваному форматі займаються В.Биков, А.Верлань, Р.Гуревич, М.Жалдак, О.Коваленко, А.Мелецінек, А.Сейтешев та ін.

Праці названих вище авторів сприяли накопиченню і систематизації знань, узагальненню досвіду практичної підготовки студентів. Проте в них недостатньо висвітлено проблеми професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Формулювання цілей статті... Метою статті є розробка моделі та визначення дидактичних умов професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу... Одним із головних напрямів і завдань комп'ютеризації вищої школи є розробка та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес. З використанням комп'ютерної техніки як засобу навчання, пов'язані перспективи щодо підвищення його ефективності. Однак аналіз застосування комп'ютерних засобів навчання у ВНЗ України показує, що комп'ютер як дидактичний засіб навчання використовується переважно для навчання інформатики і лише епізодично під час вивчення інших дисциплін.

Ми виходимо з того, що професійна підготовка майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ – це процес формування комплексу якостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації в майбутній професійній діяльності до використання ІКТ.

Спираючись на аналіз проблеми в теорії і практиці вважаємо, що підготовка майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ в професійній діяльності повинна розглядатися як цілісне утворення особистості, що включає в себе:

- усвідомлення значущості інформаційно-комунікаційних технологій в освіті;
- інтерес і потреби в здійсненні діяльності з використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- визначені здібності, які допомагають досягненню позитивних результатів;
- наявність необхідного обсягу загальних і спеціальних знань, і сформованих на достатньому рівні професійно-педагогічних умінь і навичок.

Оскільки основу професійної підготовки складають методичні знання і практичні вміння, то структура професійної підготовки майбутнього інженера-педагога до використання ІКТ може бути представлена пізнавальним, особистісним і діяльнісним компонентами.

Основою пізнавального компонента професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ є система знань про використання ІКТ в процесі вивчення методики викладання навчального предмета як науки. Пізнавальний компонент професійної підготовки проявляється у студентів через методичну компетентність, ерудицію і методичний кругозір.

Особистісний компонент – це особистісна позиція майбутнього інженера-педагога до використання ІКТ, його професійні знання і вміння, тобто особистості як професіонала, особистості в цілості.

Діяльнісний компонент складають уміння реалізувати існуючі методики у педагогічній діяльності на основі використання ІКТ на високому рівні професіоналізму, досягаючи ефективності результатів праці, а також уміння модифікувати, удосконалити, адаптувати методики, прийоми, методи, засоби, форми навчання предмета, виходячи з професійних інтересів і конкретних умов, у яких протікає навчальний процес.

Це дає підстави стверджувати, що для ефективної підготовки майбутніх інженерів-педагогів до активного використання інформаційно-комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності необхідно модернізувати існуючі форми організації навчального процесу, методи та дидактичні принципи, а також розробляти нові.

Застосування ІКТ докорінно змінює роль і місце педагога й студента у навчальному процесі. У такій моделі викладач перестає бути „ретранслятором” знань, а є співтворцем сучасних, позбавлених повчальності і проповідництва, технологій навчання. Більш того, уже з'явився новий напрям

діяльності – розроблення ІКТ навчання і програмно-методичних навчальних комплексів, що базуються на широкому застосуванні інтерактивних методів навчання, мультимедійних засобів і віртуальних педагогічних технологій, які дають змогу суттєво підвищити рівень методичного забезпечення освітнього процесу, відкривають нові можливості для підвищення якості навчання [1, с.95].

Процес підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ не може мати стійкого характеру, оскільки сучасні інформаційно-комунікаційні технології постійно вдосконалюються, розширюється сфера їх застосування в навчальному процесі. З огляду на це, студента потрібно не тільки навчити використовувати ІКТ в конкретних навчальних цілях, а дати йому сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечать самостійне набуття нових знань, умінь і навичок, що відповідають відповідному рівню розвитку процесу інформатизації освіти.

Під змістом підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ розуміємо систему педагогічних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності в умовах інформатизації освіти. Основні напрями підготовки студентів до використання ІКТ в майбутній професійній діяльності представлено на рис. 1.

Рис. 1. Основні напрями підготовки студентів до використання ІКТ

Розроблений нами концептуальний підхід до вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у педагогічному університеті в умовах інформатизації освіти передбачає:

- цілісність системи професійної підготовки до використання ІКТ, що спирається на модель професійної педагогічної діяльності майбутнього інженера-педагога;
- формування професійних компетентностей майбутнього інженера-педагога в умовах інформатизації освіти;
- реалізацію суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студентів;
- спрямованість на індивідуальний і творчий потенціал особистості студентів;
- орієнтацію на інноваційні процеси;
- інтеграцію, взаємозв'язок психолого-педагогічних і методичних знань і вмінь;
- мобільність студентів в умовах інформатизації освіти.

Результати наукових досліджень, набутий досвід роботи у педагогічному університеті, дозволили виявити низку пріоритетних завдань, які потребують вирішення:

- розробка лекційних, практичних і лабораторних занять з методики викладання професійно-практичних дисциплін з метою їх комп'ютерної орієнтації;
- розробка інтегрованих спецкурсів і спецсеминарів, присвячених проблемам використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні;
- розробка, апробація, впровадження навчальних програмних засобів, що підтримують заняття методичного циклу;
- використання рівневої і профільної диференціації в безперервній комп'ютерно-орієнтованій підготовці майбутніх інженерів-педагогів.

З огляду на це, підготовку інженерів-педагогів до використання ІКТ у навчальному процесі можна умовно розділити на три етапи:

- пропедевтичний – пов'язаний з освітньою підготовкою студента, розвитком його мислення, ідейним становленням;

– загальнопрофесійний – передбачає загальну педагогічну підготовку і формування інформаційної культури студента;

– спеціальний – враховує специфіку кожної інженерно-педагогічної спеціальності. Цей етап охоплює передвипускний і випускний курси. Професійно-практичні предмети, науково-дослідна робота студентів, сприяють глибокому творчому оволодінню знаннями і вміннями з використання ІКТ як засобу навчання.

Таким чином, підготовка майбутніх інженерів-педагогів до використання сучасних ІКТ – тривалий процес, а відповідні цьому рівню знання, вміння і навички мають дещо умовні межі.

Професіоналізм інженера-педагога повинен базуватися на відповідній фундаментальній і фаховій підготовці, системному мисленні, ефективних методах обґрунтування рішень і вибору стратегій, організаційних здібностях. Сьогодні ми повинні готувати фахівця, який володіє професійними компетентностями, необхідними йому вже „завтра”. Такий рівень підготовки студентів є визначальним для проектування змісту професійної освіти.

Враховуючи, що наше дослідження, пов'язане з використанням ІКТ у навчальному процесі, поєднує принципи загальної теорії навчання з можливостями комп'ютерної техніки, пропонуємо систему принципів підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання сучасних ІКТ у професійній діяльності.

Принцип гуманізації та гуманітаризації навчального процесу. Під час реалізації цього принципу найбільше проявляється спрямованість до особистості суб'єктів педагогічної взаємодії, розширення їх участі та співпраці у ньому. Сучасні технічні засоби навчання активізують діяльність викладача і студентів. Традиційна система „викладач-студент” замінюється системами „студент-комп'ютер” і „викладач-комп'ютер-студент”.

Принцип науковості і практичної значущості реалізується тоді, коли за допомогою ІКТ передаються усталені в науці теоретичні знання, практичні навички і вміння, демонструються найістотніші ознаки і властивості професійно-теоретичних і професійно-практичних дисциплін у доступній для студентів формі, що забезпечує додаткову мотивацію до навчання.

Принцип доступності полягає у відповідності змісту, методів, способів і прийомів викладу матеріалу індивідуальним здібностям студентів. Інформаційно-комунікаційні технології у цьому випадку є оригінальним інструментом засвоєння навчального матеріалу.

Принцип цілісного підходу до формування професійної готовності майбутніх інженерів-педагогів полягає в тому, що знання засвоюються як практично пережитий досвід. Комп'ютер та інші технічні засоби повинні сприяти осмисленню знань, діяльнісному підходу до навчального процесу. Значущість знань усвідомлюється під час педагогічного тренінгу, що є невід'ємною частиною кожного заняття, де моделюються педагогічні ситуації за допомогою комп'ютерів і забезпечується перехід знань в уміння.

Принцип зв'язку з життям. ІКТ допомагають створювати моделі, що імітують явища або ситуації з оточуючого світу.

Принцип розвивального і виховного характеру передбачає не тільки формування знань і вмінь із використання ІКТ, а й орієнтує студента на найближчі перспективи розвитку науки, виховує його моральні й етичні якості.

Принцип систематичності є дидактично і методично обґрунтованою логічною послідовністю викладу навчального матеріалу. Використання ІКТ у навчальному процесі підготовки інженерів-педагогів сприяє підвищенню результативності принципів свідомості, активності тощо.

Принципи свідомості, активності і самодіяльності характеризують творчу особистість майбутнього інженера-педагога. Із використанням ІКТ можна, практично, кожне заняття зробити проблемним, що відповідає найвищим інтересам освітньої практики у ВНЗ.

Принцип наочності є основоположним принципом дидактики. З точки зору психології, приблизно 70-90 % навчальної інформації засвоюється студентами через візуально-зоровий апарат.

Принцип активної комунікації полягає в розробленні комп'ютерних завдань, спрямованих на стимулювання активності студентів: проведення рольових ігор, змагань; імітація ситуацій, наближених до майбутньої професійної діяльності; обговорення демонстрованих фрагментів діяльності; підключення студентів до організації занять.

Принцип інтерактивності відображає різні види педагогічної комунікації, що включають не тільки контакти студентів із викладачами, опосередковані засобами ІКТ, а й студентів між собою.

Принцип ідентифікації передбачає контроль за самостійним навчанням студентів. Ідентифікація студентів є необхідною складовою навчального процесу. Проконтролювати самостійне виконання тестів, рефератів та інших видів діяльності студентів можна за допомогою засобів ІКТ.

Принцип педагогічної доцільності застосування засобів ІКТ є провідним в комп'ютерній дидактиці і вимагає зваженої педагогічної оцінки кожного етапу проектування, створення та організації навчального процесу.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці інженера-педагога потребує введення у навчальний процес тих технологій, які гарантують його якість; відповідність методики професійного навчання загальній стратегії проведення заняття; чітке визначення ролі, місця, призначення та часу використання ІКТ; врахування того, що введення в комплект засобів ІКТ вимагає перегляду всіх компонентів системи та зміни загальної методики навчання; забезпечення високого рівня індивідуалізації навчання [4].

До якостей інженера-педагога, які є визначальними або формуються в процесі професійної підготовки, ми відносимо оволодіння значними обсягами інформації, одержаної за допомогою комп'ютерних засобів (Інтернет, електронна пошта та ін.); саморозвиток та самовдосконалення в аспекті психолого-педагогічної та фахової підготовки; здатність самостійно вивчати спеціальну літературу комп'ютерного характеру; розвинуте мислення; володіння комп'ютерною й інформаційною культурою; здатність до планування та організації навчальної діяльності; здійснення самоконтролю та самоаналізу; позитивне ставлення до вивчення загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін.

Застосування сучасних ІКТ у професійній підготовці майбутніх інженерів-педагогів дало можливість викладачу підвищити інтерес студентів до навчального матеріалу. Вивчення низки дисциплін із використанням комп'ютерної техніки сприяло, по-перше, формуванню інформаційної культури інженерів-педагогів, оскільки комп'ютерні знання, отримані студентами на заняттях із професійно-практичних дисциплін, розширюються, поглиблюються та знаходять практичне, конкретне застосування [5]; по-друге, застосування комп'ютерної техніки в комплексі з іншими засобами дозволило покращити сприйняття, осмислення та запам'ятовування навчальної інформації, здійснювати диференційований підхід до студентів, організувати їх індивідуальне навчання. Це сприяє залученню всіх студентів до навчального процесу, що позитивно вплинуло на мотивацію навчання й відповідно, якісні характеристики їх діяльності.

Обґрунтування дидактичної системи професійної підготовки інженерів-педагогів дозволило узагальнити отриманий результат, основою якого є професійні компетентності (знання, уміння та навички, здібності, набутий досвід особистості), які утворюються на базі засвоєних раніше психолого-педагогічних знань і сформованих фахових навичок і вмінь. Результатом професійної підготовки інженерів-педагогів має бути кваліфікований фахівець у галузі сучасних ІКТ, який володіє ґрунтовними професійними компетентностями і здатен до творчої, активної професійної діяльності.

Розроблена модель (рис. 2) була використана для корекції робочих програм загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін, різних форм навчальної діяльності з врахуванням їх професійної спрямованості. На основі моделі акцентуємо увагу на викладанні тих педагогічних понять і категорій, які несуть у собі найбільше фактичне фахове навантаження.

Робота над моделлю професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів є винятковою потребою, оскільки практично вже сьогодні її можна ефективно використовувати для формування нового змісту освіти, навчальних планів, програм, у написанні підручників та інших навчальних книг, в розробці інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Отримані результати нашого дослідження дозволили визначити дидактичні умови підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ у професійній діяльності:

- актуалізація суб'єктивної позиції;
- гнучкість управління і самоуправління;
- модульна технологія структурування навчального матеріалу.

Ми переконані в тому, що лише в сукупності дидактичні умови матимуть найбільший ефект у підготовці майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ у професійній діяльності.

Висновки... Професійна підготовка майбутніх інженерів-педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій – процес формування комплексу властивостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації в майбутній професійній діяльності до використання ІКТ.

Для ефективної підготовки інженерів-педагогів потрібно не тільки модернізувати існуючі форми організації навчального процесу, методи і дидактичні принципи, а також розробляти нові. Студенти повинні вміти використовувати ІКТ у майбутній професійній діяльності на основі сукупності знань, умінь і навичок, які відповідають рівню розвитку процесу інформатизації освіти.

Викладене вище зумовлює необхідність дослідження ефективності запропонованої дидактичної системи професійної підготовки інженерів-педагогів у процесі вивчення професійно-теоретичних і професійно-практичних дисциплін.

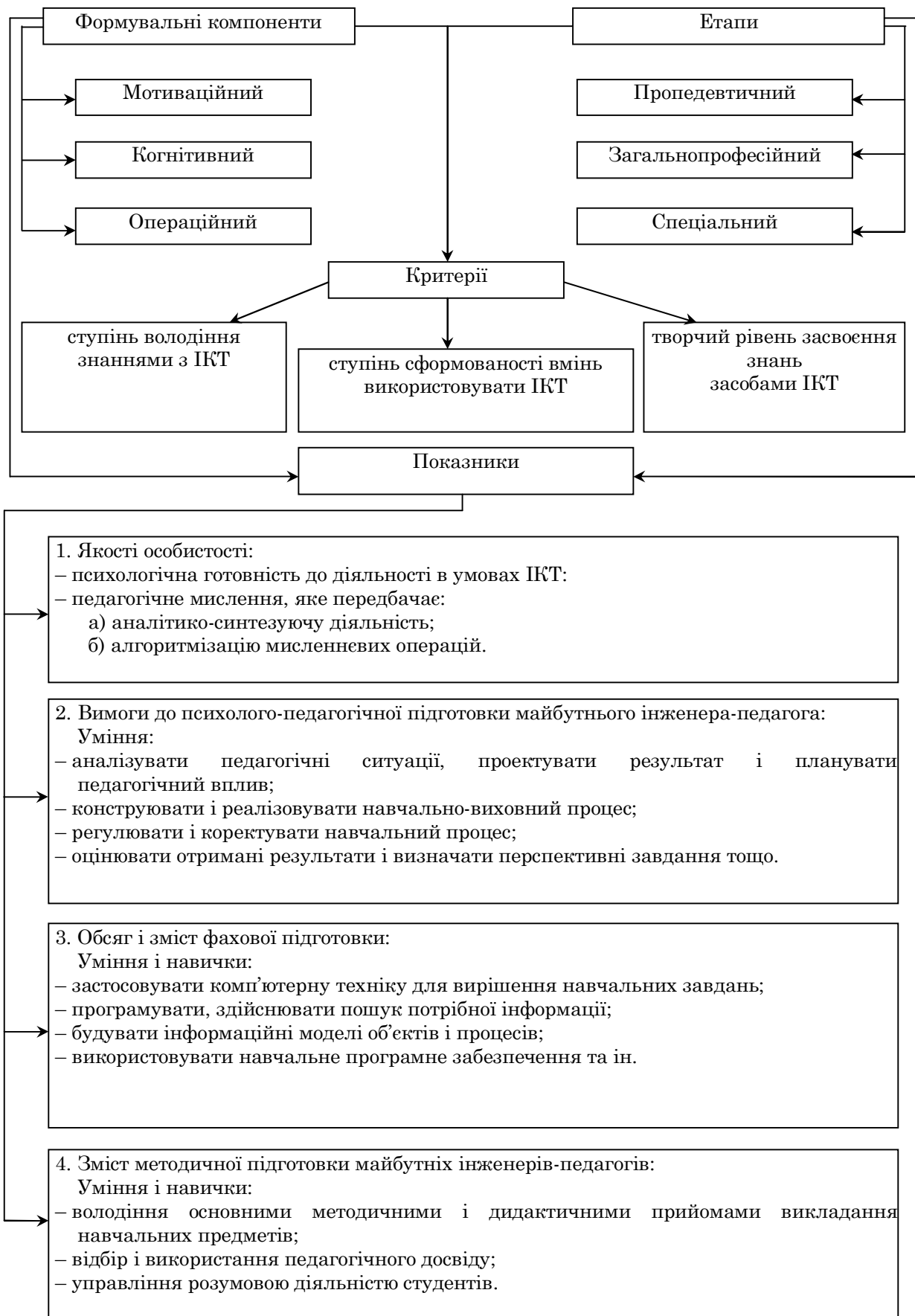

Рис. 2. Модель професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів до використання ІКТ

Список використаних джерел та літератури:

1. Алексеенко Т. Ф. Біла книга національної освіти України / [Т. Ф. Алексеенко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл, І. Д. Бех та ін.]; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя. – К. : Інформаційні системи, 2010. – 342 с.

2. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33 (329). – 24 с.

3. Закон України „Про освіту” № 1060-ХІІ, із змінами від 19 грудня 2006 р. : за станом на 1 берез. 2008 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України // Освітній портал. – Режим доступу до порталу : http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00/.

4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

5. Горбатюк Р. М. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності / Р. М. Горбатюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського ; за ред. І. А. Зязюна. – Київ ; Вінниця, 2008. – Вип. 18. – С. 315–321.

Анотація

Р.М.Горбатюк

Подготовка будущих инженеров-педагогов к использованию информационно-коммуникационных технологий

В статье обосновано подготовку будущих инженеров-педагогов к использованию информационно-коммуникационных технологий. Разработана модель для коррекции рабочих программ общеобразовательных и профессионально-ориентированных дисциплин, разных форм учебной деятельности с учетом профессиональной направленности специалистов. Определены дидактические условия подготовки студентов к использованию ИКТ в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, инженер-педагог, информатизация, образование, обучение, модель, дидактические условия.*

Summary

R.M.Horbatiuk

Future Engineer-Teachers' Training for Using Information-Communicational Technologies.

Future engineer-teachers' training for using information-communicational technologies is grounded in the article. The model for correction of the general and vocational-oriented subjects' study programs is worked out for different forms of study activities taking into account their professional aspect. The didactic conditions of students' preparation are determined.

Key words: *information-communicational technologies, engineer-teacher, informatization, education, studying, model, didactic conditions.*

Дата надходження статті: „2” лютого 2012 р.

УДК 371.123:005.336.5

Н.В.ГРОНА,
викладач
(м.Прилуки)

Тематичне портфоліо в курсі викладання методики української мови

У статті автор зупиняється на проблемі якості професійної підготовки вчителів, ділиться досвідом використання сучасних технологій у процесі вивчення методики викладання української мови. Детально описує технологію створення тематичного портфоліо майбутніми вчителями початкових класів, зокрема, з методики вивчення орфографії, оскільки глибоке знання орфографічного матеріалу є однією з вимог до майбутнього фахівця початкової школи.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, орфографічна грамотність, тематичне портфоліо, майбутній учитель початкової школи*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Кардинальні зміни, які відбуваються останнім часом в економіці, політичному й соціальному житті, спонукають до модернізації освітньої галузі. Швидкість, глобальність, систематичність, незворотність змін створюють велетенський простір для реалізації всіх життєвих можливостей особистості. За цих умов до життєвої компетентності висуваються додаткові вимоги.

Сучасний громадянин України повинен швидко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях, критично мислити, використовувати набуті знання та вміння в навколишній дійсності, бути здатним генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити, уміти здобувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку та самовдосконалення.

Завдання загальноосвітнього закладу – формувати життєві компетентності, які являють собою життєвий досвід особистості, необхідний для розв'язання життєвих завдань і продуктивного здійснення життя як індивідуального проекту. Освіта має набути інноваційного характеру. Звідси – необхідність